

Ohje hätäkeskukseen yhdistettävistä paloilmoittimista ja sammutuslaitteistoista

Tämän ohjeen tavoitteena on neuvoa kohteiden edustajia pelastustoimen laitteisiin liittyvissä asioissa. Ohje on tarkoitettu tueksi laitteiden käyttöönottoa ja purkamista varten.

Suunnittelun ja purkamisen yhteyshenkilöinä pelastuslaitokselta toimivat rakenteellisen neuvontaryhmän palotarkastajat. Suunnitteluperusteissa yhteyshenkilönä toimii kyseisen alueen palotarkastajat ja ensisijaisesti se henkilö, joka on leimannut kohteen paloteknisen suunnitelman. Löydät asiantuntijoiden [aluejaon ja yhteystiedot tarkennettavasta kartasta](#).

Uusien ja olemassa olevien kohteiden kohdekortti- ja avainsäilöasiat toimitetaan sähköpostitse osoitteeseen paloilmoitin@hel.fi.

Sisällys

Ennen käyttöönottoa	3
Suunnittelu	3
Paloilmoitin	3
Sammutuslaitteisto.....	3
Kohdekortti- ja piirustus	4
Avainsäilö.....	4
Ulkoavainsäilö.....	5
Sisäavainsäilö.....	5
Hätäkeskukseen yhdistäminen	6
Ylläpito, tarkastus ja valvonta.....	6
Lyhytaikainen irtikytkentä	7
Irtikytkentä.....	7
Purkaminen.....	8

Ennen käyttöönottoa

Suunnittelu

Uudesta paloilmoittimesta tai sammutuslaitteistosta laaditaan suunnitteluperusteet.

Paloilmoitin

Paloilmoittimen suunnitteluperusteissa pitää esittää mm. laitteiston määräytymisperuste, noudatettava suunnitteluohje, valvonnan laajuus, laitteisto toimintoinen ja muut vaatimukset. Poikkeamat ohjeista sekä kohdekohtaiset ratkaisut tulee perustella ja niille tulee olla tehtynä riskiarviointi. Mahdolliset tarkemmat kuvaukset, selvitykset ja piirustukset on hyvä laittaa liitteeksi.

Kun laitteiston toiminta edellyttää nimettävän tehtävään erillistä henkilökuntaa ja rooli on normaalia vaativampi (esim. viivelaite, hälyttimien vaiheistus, palohälytyksen paikantaminen), niin henkilökunnan resurssista, toiminnasta ja koulutuksesta on laadittava selvitys liitteeksi.

Suunnitteluperusteet tulee toimittaa pelastuslaitoksella käsiteltäväksi hyvissä ajoin ennen rakentamistöiden aloittamista. Vaativissa kohteissa on hyvä sopia palaveri laitteiston läpikäymiseksi ennen varsinaisen suunnittelun aloittamista. Perusteet toimitetaan pdf-tiedostona.

Pelastuslaitos käsittelee perusteet laitteista, joista on tehty hankintapäätös. Muissa tapauksissa paloilmoittimen pääperiaatteista voidaan tarvittaessa laatia erillinen selvitys tai esittää ne paloturvallisuussuunnitelmassa, joka käydään pelastuslaitoksen kanssa läpi.

Perusteiden ollessa puollettavissa käsittelijä allekirjoittaa ne sähköisesti ja toimittaa takaisin laatijalle. Rakennuslupahankkeessa laatija tallentaa ne Lupapiste-palveluun ja pelastuslaitos leimaa ne siellä.

Sammutuslaitteisto

Sammutuslaitteistolla tarkoitetaan tässä hätäkeskukseen liitettyä tai määräysten tai rakennusluvan perusteella asennettavaa sammutuslaitteistoa (esim. sprinkleri- ja kaasusammutuslaitteisto).

Sammutuslaitteista tulee laatia suunnitteluperusteet, jossa on selkeä kuvaus kohteesta ja laitteistosta. Perusteissa pitää määrittää mm. määräytymisperuste, noudatettava ohje, laitteistotyyppi, suojauksen laajuus, mitoitusperusteet ja laitteiston toteutuksessa noudatettavat vaatimukset. Sprinklerilaitteiston osalta määritetään myös sprinkleriluokka sekä vesilähteelle asetettavat vaatimukset. Poikkeamat ohjeista sekä kohdekohtaiset ratkaisut tulee perustella ja niille tulee olla tehtynä riskiarviointi. Tarkemmat kuvaukset, selvitykset ja piirustukset on hyvä laittaa liitteeksi.

Suunnitteluperusteet tulee toimittaa pelastuslaitoksella käsiteltäväksi pääsääntöisesti rakennuslupavaiheessa tai viimeistään hyvissä ajoin ennen rakentamistöiden aloittamista. Vaativissa kohteissa on hyvä sopia palaveri laitteiston läpikäymiseksi ennen varsinaisen suunnittelun aloittamista. Perusteet toimitetaan pdf-tiedostona.

Pelastuslaitos käsittelee perusteet laitteista, joista on tehty hankintapäätös. Muissa tapauksissa sammutuslaitoksen pääperiaatteista voidaan tarvittaessa laatia erillinen selvitys tai esittää ne paloturvallisuussuunnitelmassa, joka käydään pelastuslaitoksen kanssa läpi.

Perusteiden ollessa puollettavissa käsittelijä allekirjoittaa ne sähköisesti ja toimittaa takaisin laatijalle. Rakennuslupahankkeessa laatija tallentaa ne Lupapiste-palveluun ja pelastuslaitos leimaa ne siellä.

Kohdekortti- ja piirustus

Kaikista paloilmoin- ja avainsäilökohteista tulee toimittaa pelastuslaitokselle kohdekortti ja kohdepiirustus.

Kohdepiirustus tulee sijoittaa paloilmoinkohteissa paloilmoitimelle esim. paikantamiskaaviokoteloon tai – kansioon sekä avainsäilökohteissa hyökkäysreitille muun pelastustoimen laitteen tai sisäänkäynnin yhteyteen. Piirustus tulostetaan yleensä A3-kokoisena ja laminoidaan.

Laajoissa tai erityiskohteissa pelastuslaitos voi edellyttää laajemman kohdeaineiston laatimisesta, josta sovitaan erikseen kohteen kanssa ja laatiminen tehdään yhteistyössä kohteen kanssa.

Kohdekortin ja kohdepiirustuksen tiedot on pidettävä ajan tasalla ja muuttuneet tiedot on ilmoitettava pelastuslaitokselle. Huom. Laitetunnuksen ja kohteen käyttötarkoituksen muutokset tulee myös ilmoittaa.

Kohdekortin tietolomakkeen tiedot ja kohdepiirustuksen pelastuslaitos tallentaa tietojärjestelmään, josta ne ovat pelastuslaitoksen käytössä. Tarvittaessa pelastuslaitos tarkentaa tietoja omatoimisesti.

Kohdekortti on tehty pelastuslaitoksen operatiivisen toiminnan tueksi. Kohdekortista tulee selvittää olennaiset asiat, jotka pelastuslaitos tarvitsee onnettomuustilanteen hoitamiseksi. Tietojen perusteella pelastuslaitoksen pitää pystyä muodostamaan yleiskuva kohteesta ja sen järjestelyistä sekä löytää helposti laitteistot, jotka ovat tarkoitettu pelastuslaitoksen käyttöön.

Täytetty kohdekorttilomake ja kohdepiirustus toimitetaan pelastuslaitokselle sähköpostilla erillisinä liitetiedostoina. Sähköpostin aiheotsikossa on esitettävä asia (esim. kohdekortin päivitys, kohdekortin yhteystietojen päivitys, uusi kohdekortti/paloilmoitin) ja kohteen yhteystiedot (nimi, osoite ja laitetunnus). Laita tarvittaessa viestiin ja kohdekortille lisätietoa asiasta. Toimita vähintään sivut 1–4 ja muutosten osalta voit täyttää vain muuttuneet tiedot.

Pelastuslaitos ei välitä tietoja hätäkeskukselle. Hätäkeskukseen liitetyn kohteen osalta tulee erikseen olla yhteydessä hätäkeskukseen ja toimia hätäkeskuksen ohjeiden mukaisesti. Uuden paloilmoitimen osalta tulee tehdä hätäkeskukseen liittymishakemus ja hätäkeskuksen tietojen muuttuessa muutosilmoitus. Lisätietoja 112.fi.

Paloilmoituksesta hätäkeskus hälyttää pelastuslaitoksen kohteeseen hätäkeskuksen tiedoilla ja soittaa yhteyshenkilöille. Samalla myös pelastuslaitos käyttää kohteen kohdekortin tietoja, joten on tärkeää, että tiedot ovat yhtenevät. Muista päivittää tiedot erikseen pelastuslaitokselle ja hätäkeskukseen.

Avainsäilö

Avainsäilö asennetaan yleensä kiinteistöihin, joissa on automaattinen paloilmoin ja/tai sammutuslaitteisto, joka on yhdistetty hätäkeskukseen. Avainsäilö voidaan asentaa myös kiinteistöön tai kohteeseen, josta ei ole yhteyttä hätäkeskukseen. Tällöin päätös asiasta tehdään pelastuslaitoksen harkinnan perusteella tapauskohtaisesti. Näissä tapauksissa kohteessa on pelastustoimen laitteita, joita pelastuslaitos käyttää operatiivisessa toiminnassa tai asia on muuten operatiivisesti perusteltavissa. Molemmissa tapauksissa pelastuslaitokselle toimitetaan kohteesta täytetty kohdekorttilomake.

Avainsäilöstä laaditaan sopimus pelastuslaitoksen kanssa.

Avainsäilön tarkoituksena on mahdollistaa pelastajien pääsy rakennukseen ja kulkeminen rakennuksessa avaimella. Tällä parannetaan pelastustoiminnan edellytyksiä ja voidaan vähentää rakennukselle mahdollisesta tulipalosta tai muusta onnettomuudesta aiheutuvaa vahinkoa.

Avainsäilö käsittää yleensä avainsäiliön, avainpesän ja sinne sijoitettavat avaimet.

Avainsäilö **asennetaan enintään 2,0 metrin** korkeudelle seisomatasosta. Avainsäilön väri on **punainen**.

Paloilmoitinkohteessa avainsäilöt sijoitetaan pelastuslaitoksen reitille käyttölaitteelle ja muissa, ei hätäkeskukseen liitetyissä kohteissa, avainsäilö sijoitetaan sovitulle hyökkäysreitille. Laajoissa kohteissa voi olla useampi hyökkäysreitti, jotka ovat varustettu avainsäilöillä. Avainsäilöjen määrästä ja sijainnista sovitaan pelastuslaitoksen kanssa viimeistään avainsäilösopimuksen laatimisen yhteydessä.

Pelastuslaitoksen sarjassa olevat avainpesät tulee tilata valtuutetulta ABLOY-lukkoliikkeeltä. Pelastuslaitoksen avainjärjestelmänä on Abloy PROTEC2 CLIQ-avainjärjestelmä. Kohteen lukkoliike tilaa avainpesät pelastuslaitoksen kilpailuttamalta palveluntuottajalta (lukkoliike).

Avainsäilön asennus tehdään valmistajan ohjeiden mukaisesti. Mikäli kiinteistön rakennusmateriaali ei sovellu uppokiinnitystä varten, on avainsäilö kiinnitettävä läpipulttaamalla valmistajan ohjeita noudattaen.

Avaimien osalta on hyvä varmistaa, että ne mahtuvat hankittavaan avainsäilöön.

Avainsäilöstä on suositeltavaa siirtää hälytystieto jatkuvasti valvottuun ja miehitettyyn paikkaan. Pelastuslaitos suosittelee käyttämään hyökkäysreitillä kahden avainsäilön mallia, ulko- ja sisäavainsäilö.

Ulkoavainsäilö

Ulkoavainsäilö asennetaan rakennuksen ulkoseinään paloilmoitinille johtavan ulko-oven läheisyyteen näkyvälle paikalle ja/tai sovituille hyökkäysreiteille. Jos kiinteistö on aidattu, niin ulkoavainsäilö asennetaan sovituille ajoreittien ja kulkureittien porteille ja tarvittaessa lisäksi ulkoseinään. Avainsäilö avataan pelastuslaitoksen avaimella. Avainsäilössä on reittiavain, jolla pääsee kulkemaan sisälle esim. paloilmoitinille (pelastuslaitoksen käyttölaite) tai muulle pelastustoimen laitteelle.

Ulkoavainsäilöön ei saa sijoittaa säännöllisesti huollettavia avaimia (esim. patterin vaihto) ja on noudatettava avainvalmistajan ohjeita sijoittamisesta.

Sisäavainsäilö

Rakennuksen sisälle asennetaan toinen avainsäilö. Avainsäilössä on avaimet (vähintään vahva reittiavain esim. kaikki tekniset ja yleiset tilat), joilla pääsee kulkemaan tarvittaviin tiloihin rakennuksessa.

Sisääavainsäilö on hyvä toteuttaa siten, että kiinteistö pystyy avaamaan avainsäilön myös itse, jolloin se voi omatoimisesti tarkastaa avaimien kunnon ja päivittää avaimet (esim. avataan ulkosäilön reittiavaimella tai kahdella avaimella - pelastuslaitoksen ja kiinteistön).

Hätäkeskukseen yhdistäminen

Sammutuslaitos tulee liittää hätäkeskukseen paloilmoittimen välityksellä. Kun kohde varustetaan vain sammutuslaitteistolla, niin paloilmoitin toimii vain palovälittimenä.

Paloilmoittimesta tulee olla laadittuna suunnitteluperusteet, jotka pelastuslaitos on puoltanut.

Kohteen edustajan tulee tehdä hälytyksensiirtopalvelusta sopimus teleoperaattorin kanssa. Hälytyksensiirtoyhteyden vikavalvonnasta tulee tehdä erikseen sopimus teleoperaattorin tai erillisen vikavalvontapalvelun tarjoajan kanssa.

Hätäkeskukseen liittymisestä tulee tehdä sopimus hätäkeskuksen kanssa. Lisätietoja hätäkeskuksen nettisivuilta 112.fi.

Pelastuslaitokselle tulee toimittaa pelastuslaitoksen kohdekortti ja kohdepiirustus sekä avainsäilösopimus hyvissä ajoin ennen laitteiston käyttöönottoa. Ne on hyvä toimittaa samassa yhteydessä, kun asioi hätäkeskuksen kanssa.

Pelastuslaitos varmistaa kohteen ja/tai laitteiston käyttöönoton yhteydessä, että laitteisto on asennettu suunnitteluperusteiden mukaisesti, tarkastuslaitos on tarkastanut laitteiston, kohdekortin tiedot ja avainsäilösopimus on laadittu.

Tarkastuksen yhteydessä sovitaan aikataulu laitteiston käyttöönotolle ja avainsäilöjen sulkemiselle. Tarkastuslaitoksen havaitsemat puutteet tulee olla korjattuna ja kohteen tulee olla valmis siten, että laitteisto voidaan käyttöönottaa.

Tämän jälkeen pelastuslaitos antaa hätäkeskukseen laitteistolle käyttöönottoluvan. Ilman pelastuslaitoksen puolta laitteistoa ei saa päälle valvontaan hätäkeskuksesta.

Toimi hätäkeskuksen antamien ohjeiden mukaisesti saadaksesi paloilmoitin valvontaan hätäkeskuksesta. Vastuu paloilmoittimen käyttöönotossa on kohteella.

Ylläpito, tarkastus ja valvonta

Paloilmoittimet ja sammutuslaitokset on pidettävä jatkuvasti toimintakunnossa. Tämä varmistetaan säännöllisillä tarkistuksilla, huollolla ja tarkastuksilla.

Laitteistolle on laadittava kohdekohtainen kunnossapito-ohjelma, jossa on huomioitava myös laitetoimittajan laitekohtaiset ylläpito-ohjeet.

Henkilökunnalle tulee olla laadittuna tarvittavat käyttöohjeet ja toimintaohjeet (esim. laitteiston tarkoitus ja toiminta, toiminta palohälytyksessä ja vikailmoituksessa, erheelliset paloilmoitukset) sekä järjestettävä riittävä koulutus. Materiaali voi olla osa pelastussuunnitelmaa tai sen liitteenä.

Laitteistolle on hyvä tehdä huoltosopimus paloilmoitinliikkeen kanssa, jolla varmistetaan laitteiston säännöllinen huolto ja äkilliset korjaukset.

Laitteistoille tulee olla vastuuhenkilö ja lisäksi on nimettävä laitteiston hoitaja, joka huolehtii laitteiston päivittäisestä hoidosta ja kunnossapito-ohjelman toteuttamisesta.

Paloilmoittimet ja sammutuslaitokset tulee tarkastaa Tukesin hyväksymän tarkastuslaitoksen toimesta käyttöönoton yhteydessä ja säännöllisesti määrävälein (paloilmoittimet 3 v. välein, sprinklerilaitteistot 2 v. välein ja kaasusammutuslaitteistot 4 v. välein). Tarkastuksen tilaus on laitteiston haltijan vastuulla.

Tarkastuksessa havaitut puutteet tulee korjata ja niiden osalta tulee ryhtyä välittömästi tarvittaviin toimenpiteisiin. Vakavat puutteet on korjattava välittömästi. Tarvittaessa puutteiden takia tulee ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin riittävän turvallisuustason varmistamiseksi.

Tarkastuslaitoksen tulee toimittaa tarkastuspöytäkirjat myös pelastuslaitokselle. Tarkastuksen puutteiden perusteella pelastuslaitos tarvittaessa ottaa erikseen yhteyttä kohteeseen.

Pelastuslaitos valvoo laitteistoja erityisellä palotarkastuksella käyttöönoton yhteydessä ja määräaikaisen palotarkastuksen yhteydessä. Paloilmoittimiin voidaan tarvittaessa kohdentaa valvontaa esim. tarkastuslaitoksen tarkastuksen, ilmoituksen, havaintojen ja erheellisten paloilmoitusten perusteella.

Palotarkastuksen yhteydessä varmistetaan myös, että laitteistolle on laadittu kunnossapito-ohjelma ja sitä on noudatettu sekä tarkastuslaitoksen tarkastus on suoritettu ja havaitut puutteet on korjattu.

Mahdolliset muutokset paloilmoittimen yhteyshenkilöissä sekä kiinteistön omistussuhteissa tulee ilmoittaa pelastuslaitokselle ja hätäkeskukseen. Päivitetyt tiedot toimitetaan pelastuslaitokselle sähköpostitse kohdekorttilomakkeella ja hätäkeskukselle ILMO-järjestelmän kautta.

Lyhytaikainen irtikykentä

Irtikykentä

Paloilmoittimen ja sammutuslaitteiston irtikykennät tulee suunnitella ja on ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin riittävän turvallisuustason saavuttamiseksi.

Äkillisessä irtikykennässä tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin välittömästi. Tarvittaessa on järjestettävä palovartiointi.

Laitteiston ollessa toimintakyvytön kokonaan tai osittain, tulee ao. alueelle järjestää pääsääntöisesti palovartiointi.

Tarvittavista toimenpiteistä tulee olla laadittuna selkeät kohde- ja laitteistokohtaiset ohjeet (esim. voivat olla osa kunnossapito-ohjelmaa).

Pelastuslaitoksen paloilmoitin- ja sammutuslaitteiston tilapäinen irtikykentäohje löytyy Ohjeet ja lomakkeet -kohdasta.

Pelastuslaitokselle tulee ilmoittaa, kun laitteisto on kokonaan tai osittain toimintakyvytön tai hätäkeskusyhteys ei ole toiminnassa. Huom. normaalin päivittäisen käytön irtikykennöistä tai yksittäisten ilmaisimien irtikykennöistä tai suunnitelluista irtikykennöistä huolto- ja korjaustöissä ei tarvitse ilmoittaa.

Purkaminen

Paloilmoittimen ja/tai sammutuslaitteiston purkamiselle ja/tai hätäkeskusyhteyden purkamiselle tulee olla pelastuslaitoksen puolto. Tämä koskee omaehtoista ja rakennusluvan mukaista laitteistoa.

Purkamisesta tulee toimittaa pelastuslaitokselle sähköpostilla vapaamuotoinen selvitys, jossa on selkeästi kuvattu asia, perusteet purkamiselle, aikataulu ja toimenpiteet. Asiassa on hyvä yleensä olla jo alkuvaiheessa yhteydessä pelastuslaitokseen tarvittavien toimenpiteiden sopimiseksi.

Purkamisvariaatioita ja huomioita:

- laitteisto ja hätäkeskusyhteys puretaan rakennuksen purkamisen yhteydessä
 - toimita selvityksen liitteenä rakennuksen purkulupa
- laitteisto ja/tai hätäkeskusyhteys puretaan remontin takia ja tilalle rakennetaan uudet
 - esitä selvityksessä selkeästi purettavat asiat ja uudet järjestelyt
 - esitä myös väliaikaiset paloturvallisuusjärjestelyt ja aikataulu
- rakennusta ei pureta ja laitteistot puretaan
 - esitä selvityksessä selkeästi perusteet purkamiselle ja laitteiston purkamistoimenpiteet aikatauluineen
 - huom. pelastuslaitokselle tulee toimittaa purkamisesta paloilmoitin-/sammutusliikkeen purkutodistus
- rakennusta ja laitteistoa ei pureta, ja vain hätäkeskusyhteys puretaan
 - esitä selvityksessä selkeästi perusteet hätäkeskusyhteyden purkamiselle ja laitteistolle tehtävät toimenpiteet aikatauluineen
 - huom. pelastuslaitokselle tulee toimittaa muutoksesta paloilmoitin-/sammutusliikkeen asennustodistus

Kun rakennusta ei pureta, niin varsinkin epäselvissä tapauksissa on hyvä käyttää laitteiston määräytymisperusteen selvittämiseen ja purkamisin perustelun arviointiin paloturvallisuussuunnittelijaa.

Rakennusluvan perusteella asennetun laitteiston osalta tulee, pelastuslaitoksen purkamisen puoltamisen jälkeen, olla yhteydessä rakennusvalvontaan. Rakennusvalvonnan puoltaessa purkamista voidaan laitteisto purkaa sovitusti.

Hätäkeskusyhteyden osalta pelastuslaitos antaa hätäkeskukseen luvan purkamiselle. Hätäkeskukselle tulee toimittaa erikseen irtisanomisolmoitus. Lisäksi pitää irtisanoa myös hälytyksensiirtopalvelu teleoperaattorille ja hälytyksensiirtopalvelun linjavikavalvontapalvelu palveluntarjoajalle.

Purkamisen yhteydessä avainsäilösopimus irtisanotaan ja avainsäilöt poistetaan sekä kohdekortti poistetaan pelastuslaitoksen järjestelmästä.